

KUVA: ADOBE STOCK

Lausunto

Aiheena on Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi annetun asetuksen (EU) 2021/1119 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki) (U 37/2025 vp)

Eduskunnan ympäristövaliokunta 9.9.2025

Ari Nissinen, yksikönjohtaja, Ilmastoratkaisut-yksikkö

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Yhteenveto

On hyvä saada EU:lle vuodelle 2040 sellainen sitova välitavoite, joka varmistaa ilmastoneutraaliuden saavuttamisen vuonna 2050.

Samalla on kuitenkin todettava, etteivät 90 prosentin tavoite vuonna 2040 ja ilmastoneutraaliuden tavoite vuonna 2050 välttämättä ole riittäviä ilmastotieteen ja globaalin taakanjaon näkökulmasta, ja siksi on syytä tarkistaa vielä tavoitetta määrävälein ja jättää varauma tavoitteiden kiristämiselle.

Joustojen ja kansainvälisten ilmastoyksiköiden osalta on tärkeä ylläpitää päästöjen ja nielujen kokonaisuuden läpinäkyvyys ja varmistaa etteivät joustot ja kansainväliset yksiköt hämärrä jäsenvaltioiden toimilla saatavaa todellista etenemistä kohti EU:n ilmastoneutraaliutta.

Luonnolliset hiilinielut

Valtioneuvosto korostaa, että toimenpiteiden vuoden 2040 ilmastotavoitteen toimeenpanossa tulisi olla realistisia ja niiden tulisi keskittyä erityisesti kustannustehokkaisiin päästövähennyksiin sekä päästöjen vähentämiseen teknologian kehitystä hyödyntäen ilman, että luonnollisille hiilinieluille osoitetaan suhteettoman iso osa tavoitteen toteutumisessa.

Syke toteaa, että EU:n hiilineutraalisuustavoite 2050, samoin kuin myös Suomen hiilineutraalisuustavoite 2035, tarkoittaa sitä, että päästöjä on vain hiilinielujen verran.

Luonnollisilla hiilinieluilla on ollut merkittävä osa EU:n vuoden 2030 ilmastomuutoksen hillintää koskevien tavoitteiden kokonaisuudessa (mm. LULUCF-asetus), ja on vaikea nähdä, miten vuoden 2040 nettopäästö-tavoitteeseen päästäisiin ilman luonnollisia hiilinieluja. Monet luonnollisia hiilinieluja ylläpitävät ja kasvattavat maankäyttösektorin toimet ovat myös vielä pitkään vuoden 2030 jälkeen kustannustehokkaita verrattuna teknisiin hiilensidontaratkaisuihin.

Maankäyttösektorin nielut ja päästöt

Valtioneuvosto korostaa, että EU:n 2040 ilmastotavoitetta toimeenpanevien säädösehdotuksien valmistelussa komission tulisi huomioida asianmukaisesti muun muassa maankäyttösektorin epävarmuudet, politiikkatoimien teknologianeutraalius ja kustannustehokkuus. Ja että on tärkeä kasvattaa maankäyttösektorin nieluihin ja päästöihin liittyvää EU:n laajuista tietopohjaa, sen luotettavuutta ja edelleen kehittää seurantamenetelmiä.

Syke katsoo, että maankäyttösektorin nieluihin ja päästöihin liittyvän EU:n laajuisen tietopohjan kehittäminen on sinänsä erittäin tärkeä tavoite, mutta se ei saa viivästyttää varsinaisten nielutoimien toteuttamista. On riski, että tietopohjan parantumista jäädään odottamaan, ja nieluja kasvattavia toimenpiteitä lykätään. Tietopohja on jo riittävä siihen, että tiedämme kustannustehokkaimpia nieluja kasvattavia toimenpiteitä, ja näiden toteuttamisessa olisi edettävä rivakasti, jo Suomen omankin hiilineutraalisuustavoitteen 2035 saavuttamiseksi

Kansainväliset ilmastoyksiköt, tekniset nielut

Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti mahdollisuuteen käyttää kansainvälisiä ilmastoyksiköitä EU:n päästökaupan velvoitteiden täyttämiseen. Myös Syke pitää tärkeänä, että päästökauppa ohjaa hyvin selkeästi päästövähennyksiin ja uusien päästöjä vähentävien teknologioiden, kuten teknisten nielujen, käyttöönottoon EU:n sisäisesti.

Valtioneuvosto pitää positiivisena, että komission ehdotuksessa biogeeniset tekniset nielut rinnastetaan suoraan ilmasta talteenotettavan hiilidioksidin kanssa. Syke huomauttaa, että BECCSissä on kyse teollisen toiminnan päästöjen vähentämisestä, kun taas DACCSissa on kyse aidosta ilmakehässä olevan hiilen poistamisesta, kuten fotosynteesissä. Jos BECCS kannustaa biomassojen lisähyödyntämiseen, niin se lisää luonnon monimuotoisuuden häviämistä ja heijastuu kielteisesti maankäytön päästöihin (LULUCF) lisääntyvien hakkuiden seurauksena.

Ympäristövaikutukset

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen liittyy yleensä myös muu myönteinen teknologinen kehitys, jossa erilaiset päästöt ja ympäristön saastuminen vähenevät. Toisaalta investoinnit puhtaaseen energiaan ja teollisuuteen vaativat investointeja eli mm. rakentamista, joilla on merkittäviä vaikutuksia luonnonvarojen käyttöön ja maankäyttöön.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä luonnon monimuotoisuuteen ja luonto-katoon, sekä maankäytön päästöihin. Biomassan käyttö energiantuotantoon ja muuhun tuotantoon heijastuu näihin kielteisesti jo nyt. Arvokkaita luonto-kohteita voivat uhata lisäksi luonnonsuojelun ja kaavoituksen säädösten muutokset liittyen muun muassa biopolttoaineiden tuotantoon ja puhtaan siirtymän hankkeisiin. Ilmastotoimille ja sen politiikkakeinoille onkin pyrittävä löytämään synergioita luonnon monimuotoisuutta edistävien toimien ja politiikkakeinojen kanssa.

Kiitos!

Lausunnon valmisteluun osallistuivat yksikönjohtaja Ari Nissinen, erityisasiantuntija Johannes Lounasheimo, johtava tutkija Tuomas Mattila, kehittämispäällikkö Juha Peltomaa, yksikönjohtaja Riikka Paloniemi, erikoistutkija Sampo Pihlainen, ja kehittämispäällikkö Sampo Soimakallio.

Sähköposti: etunimi.sukunimi@syke.fi

Puhelin: Syke vaihde +358 295 251 000, Ari +358 295 251 457

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute